

Uredništvo i uprava
ZAGREB, MASARYKOVA 28a
 Telefon 67-80
 Uredništvo in uprava
 za Slovenijo in slovenski del
 Julijske Krajine
LJUBLJANA, Erjavčeva 4a

ISTRA

Narod koji se odrece ma i jedne
 stope krviju znojem otaca svo-
 jih natopljene zemlje nije dostojan
 da se nazivlje narodom

USPON NACIJE

Pod tim naslovom objavio je prošlih dana »Giornale d'Italia« članak svoga direktora Virginia Gajde. Članak su prenijeli i ostali talijanski listovi, pa je tako problem, koji se u njemu tretira dobio opći publicitet u cijeloj Italiji, a kako su ga registrirale i mnoge novine izvan Italije to je članak glavnog organa talijanske vanjske politike odjeknuo istodobno i u vanjskom svijetu.

Članak je posvećen talijanskom demografskom problemu, pa su u njemu važna i zanimljiva i piščeva izlaganja o stanovništvu Italije i konstantnom porastu talijanskoga pučanstva, a još više pak njegovi zaključci, što ih na temelju toga izvodi.

Prema službenim podacima Italija je 31. decembra prošle godine imala 44 milijuna 530.000 stanovnika bez kolonija i Albanije, dok je u prvom popisu pučanstva, koji je izvršen godine 1871 imala 26.801.000. Tako je u posljednjih 69 godina registriran porast pučanstva od 18 milijuna stanovnika.

U tom porastu, veli »Giornale d'Italia«, pripojenje stanovništva Južnoga Tirola, Julijske Krajine i nekih jadranskih otoka ne znači mnogo, jer na spomenutom teritoriju, koji je Italija dobila nakon svjetskoga rata, živi tek nešto više od jednog i po milijuna ljudi. Za jednu generaciju, t. j. oko g. 1980, pučanstvo Italije brojit će — ne bude li promijenjen ritam, kojim ono raste posljednjih 18 godina fašizma — 66 milijuna stanovnika.

Ovim naglim porastom pučanstva Italija je zauzela treće mjesto u Evropi, jer su brojem pučanstva od nje veće Njemačka i Engleska, ako se ne računa Rusija, koja zauzima ne samo jedan dio Evrope nego i veliki dio Azije.

Ta demografska snaga, nastavlja Gajda, posljedica je prirodnog porasta pučanstva, radjanja, a ne priliva stranaca. Stranaca je u Italiji koncem godine 1939 bilo samo nešto više od 100.000.

Medjutim uslijed porasta pučanstva talijanski se teritorij naglo zasitio. Početkom godine 1940 žive u Italiji 143 čovjeka na jednom četvornom kilometru. Kad se uzme u obzir koliko Italija ima obradjenoga zemljišta, svakome je jasno, da nijedna država u Evropi nije ovako gusto naseljena. Politika fašističkoga režima ublažavala je koliko je više bilo moguće teškoće u tom pogledu i tako je odnos između zemlje i čovjeka do sada s uspjehom izravnavan, ali mogućnosti za postizavanje te ravnoteže postaju sve manje, jer će Italija doći uskoro do skrajnje mogućnosti s obzirom na gustoću naseljenosti njezine zemlje.

Pisac drži da je u toj činjenici — t. j. u tom naglom porastu pučanstva s jedne strane i smanjenim mogućnostima života, što ih pruža zemlja s druge strane — sadržan u suvremenoj povijesti Evrope glavni nacionalni problem Italije. S time u vezi je osobito značajan konac Gajdina članka, u kome doslovce kaže:

»Naglo množenje talijanskog pučanstva nameće Italiji potrebu ekspanzije. Ni za jednu evropsku državu osim Njemačke problem ekspanzije nema značaj jedne životne potrebe kao za Italiju. Političari i astrolozi bogatih i zadovoljnih nacija htjeli bi da se Italija odrekne onoga, što pretstavlja njezinu glavnu snagu t. j. povećanja porodjaja. Medjutim fašistička Italija odbija žalosnu Maltusovu doktrinu. Politika Mussolinijeve Italije ne skučuje nego jača demografsku snagu talijanskog naroda, a mjesto pitanja smanjenja porodjaja postavlja pitanje povećanja svog nacionalnog teritorija, na kojemu će oni koji se budu radjali naći potrebna sredstva za rad i život«.

JULIJSKA KRAJINA IN ZADAR PO URADNI STATISTIKI ZA LETO 1939

Po pravkar objavljenih statističkih podataka za leto 1939. povzamemo sledeče podatke o gibanju prebivalstva Julijske Krajine in Zadra. Za primerjanje smo dodali še podatke za leto 1938.

PRIRODNI PRIRASTEK

Pokrajina	živorojenih		umrlih		prirastek	
	1939	1938	1939	1938	1939	1938
Goriška	4.122	3.395	2.656	2.239	1.466	1.656
Puljska	7.044	7.026	3.822	3.972	3.222	3.054
Reška	2.225	2.360	1.481	1.448	744	912
Tržaška	5.943	6.001	4.648	4.984	1.295	1.017
Zadrška	862	856	421	403	441	453
Jul. Kraj. in Zad. pokr.	20.196	20.138	13.028	13.743	7.168	6.395

PRIRASTEK PO PRISELJEVANJU

Pokrajina	priseljenih		izseljenih		prirastek, odnosno zmanjšek (—)	
	1939	1938	1939	1938	1939	1938
Goriška	7.400	7.990	7.431	7.818	— 31	172
Puljska	10.756	10.749	10.267	10.956	489	— 307
Reška	4.612	5.694	4.684	5.028	— 72	666
Tržaška	15.039	15.689	11.787	11.056	3.252	4.633
Zadrška	1.000	1.042	804	947	196	95
Jul. Kraj. in Zad. pokr.	38.807	41.164	34.973	35.895	3.834	5.359

Celotno število rojstev je v preteklem letu nekoliko narastlo, namreč za 58. S tem pa nikakor ni dokazano, da se je plodovitost povečala, kajti število prebivalcev ob začetku l. 1939 je bilo za najmanj 12.000 večje kakor ob začetku 1938, tako da je odtisoček rojstev ostal neizpremenjen ali se je celo nekoliko zmanjšal. Ugodna pa je razlika v številu umrlih l. 1939, kar 715 manj kakor v prejšnjem letu. Prirodni prirastek je bil zato lani za 773 večji kakor leta 1938. Prirastek pa ni bil v vseh pokrajinah sorazmerno enak. Tri pokrajine: Goriška, Reška in Zadrška izkazujejo v letu 1939 nazadovanje nasproti prejšnjemu letu, Puljska in Tržaška pa napredovanje.

Število rojstev je bilo sorazmerno največje v Zadrski pokrajini, namreč 35,8 odtisoč. po daljšem presledku ji sledi Puljska pokrajina z 23,6 odtisoč. nato Goriška z 20,4 odtisoč in Reška z 19,5 odtisoč. Zadnja v vrsti je Tržaška pokrajina s 16,3 odtisoč. Zadrška pokrajina je sploh najplodovitejša v vsej Italiji, kajti edino pokrajina Derna jo malenkostno prekaša, toda ta pokrajina leži onstran Sredozemskega morja, na tako zvani četrti obali, v Libiji. Puljska pokrajina zavzema 47., Goriška 65., Reška 73. in Tržaška 87. mesto med vsemi 98. pokrajinami Italije, med kotere so vštete tudi štiri libijske pokrajine. Kot priseljenici so označene one osebe, ki so se priselile iz kake druge občine drsko pokrajino.

	Živo rojenih	Umrlih	Prirodni prirastek	Priseljenci	Izseljenci	Prebitek pris. nad izseljenci	Celotni prirastek
Glavna mesta	7.662	6.242	1.420	18.502	14.386	4.116	5.536
Ostale občine	12.534	6.786	5.748	20.305	20.587	— 282	5.466
Vkupno	20.196	13.028	7.168	38.807	34.973	3.834	11.002

Dasi odpadeta več kot dve petini prebivalstva na glavna mesta (Gorica, Pulj, Reka, Trst in Zadar) in manj kot tri petine na deželo, izkazuje dežela skoro dvakrat toliko porodov kakor glavna mesta. Število umrlih pa je skoro enako, veliko ljudi pač umrje po

bolnicah v glavnih mestih. Docela drugačna pa je slika glede priseljenecv in izseljenecv. Število priseljenecv je v glavnih mestih skoro tako visoko kakor v ostalih občinah. Število izseljenecv pa je v glavnih mestih in v ostalih občinah sorazmerno številu prebivalstva. Zato

GIBANJE PREBIVALSTVA V GLAVNIH MESTIH POKRAJIN

Mesto	Živo rojenih				Umrlih				Prirodni prirastek			
	absolutno		v odtisočkih		absolutno		v odtisočkih		absolutni		v odtisočkih	
	1939	1938	1939	1938	1939	1938	1939	1938	1939	1938	1939	1938
Gorica	1.014	922	21,0	19,2	839	848	17,4	17,7	175	74	3,6	1,5
Pula	924	966	19,6	20,6	756	710	16,1	15,1	168	256	3,5	5,5
Reka	1.092	1.182	18,8	20,6	786	795	13,5	13,8	306	387	5,3	6,8
Trst	3.824	3.816	15,0	15,1	3.461	3.630	13,6	14,4	363	186	1,4	0,7
Zadar	808	801	37,4	37,5	400	378	18,5	17,6	408	423	18,9	19,9

Mesto	Priseljenih		Izseljenih		Prebitek priseljenecv nad izseljenci		Celotni prirastek	
	1939	1938	1939	1938	1939	1938	1939	1938
Gorica	2.576	2.824	2.150	2.182	426	642	601	716
Pula	2.871	2.550	2.180	2.087	691	463	859	719
Reka	2.488	3.224	2.542	2.465	— 54	759	252	1.146
Trst	9.638	9.636	6.771	6.067	2.867	3.569	3.230	3.755
Zadar	929	938	743	877	266	61	674	484

Plodovitost je v vseh mestih razen v Zadru razmeroma niska, celo v primeru z ostalimi mesti v Italiji. Res je sicer, da stoji Zadar na drugem mestu (lani ja zavzemal prvo mesto) in da ga le letos prekosilo najmlajše glavno mesto Littoria. Toda Zadar šteje le dobrih dvajset tisoč prebivalcev. Gorica stoji

na 63. mestu, Pula na 73., Reka na 78. in Trst celo na 93. mestu. Še manj plodovita so bila l. 1939 le še mesta: Asti, Turin, Genova in Imperia. Pri zadnjem mestu je znašal odtisoček 13,6. V vseh glavnih mestih Julijske Krajine je odtisoček padel, le Gorica izkazuje viden

Italije ali iz inozemstva, kot izseljenici pa one, ki so se izselile v kako drugo občino Italije ali v inozemstvo. Seveda so upoštevani sami oni primeri, ki so beleženi pri občinskih upravah. Leto 1939 izkazuje glede prebitka priseljenecv nad izseljenici za Julijsko Krajino in Zadar močan padec nasproti prejšnjemu letu, namreč skoro za eno tretjino. Verjetno je to posledica novega zakona proti urbanizaciji, v njem pa se izražajo sigurno tudi odmev mednarodnega položaja. V dveh pokrajinah: v Goriški in Reški, je bilo l. 1939 celo več izseljenecv kakor priseljenecv. V Tržaški pokrajini je število priseljenecv močno padlo, število izseljenecv pa znatno rastlo. Večji prebitek priseljenecv nad izseljenici v Puljski pokrajini gre gotovo na račun ojačene eksploatacije premoškopov v raški dolini.

Celotni prirastek prebivalstva je bil l. 1939 manjši kakor l. 1938 namreč 11.002 l. 1939, proti 11.754 l. 1938. V posameznih pokrajinah je znašal prirastek l. 1939 (v oklepaju so podatki za l. 1938): v Goriški pokrajini 1.435 (1.828), v Puljski 3.711 (2.847), v Reški 672 (1.578), v Tržaški 4.547 (5.650) in v Zadrski pokrajini 637 (548). Posebno veliko razliko med l. 1939 in l. 1938 opazamo pri dveh pokrajinah. V Puljski pokrajini je celotni prirastek poskočil za več kot četrtino, v Reški pokrajini pa je padel za skoro tri petine.

Nas zanima seveda predvsem dežela, ker je pretežno slovenska in hrvatska. Zato podajamo še specifikacijo po glavnih mestih pokrajin in ostalih občinah, in sicer za vso Julijsko Krajino in Zadrsko pokrajino.

izkazujejo glavna mesta velik prebitek priseljenecv nad izseljenici, dežela pa nasprotno celo prebitek izseljenecv nad priseljenici. Očitno prevladuje še vedno beg z dežele kljub strogim odredbam novega zakona proti urbanizaciji. Prirodni prirastek je na deželi štirikrat tolik kakor v glavnih mestih, celotni prirastek pa skoro enak.

Žal nimamo na razpolago podatkov za posamezne občine, temveč samo za glavna mesta. Ker pa so tudi ta na sebi dokaj poučna, naj sledijo tu važnejši podatki.

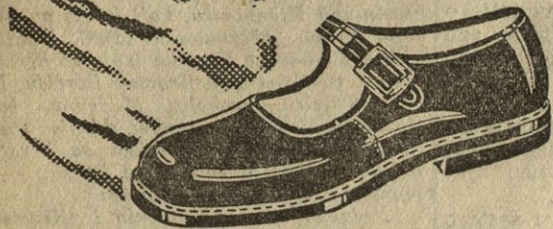
Le v Puli in Zadru je prebitek priseljenecv nad izseljenici za leto 1939 večji kakor za leto 1938. V ostalih treh mestih pa je prebitek močno padel, da, za Reko je postal celo negativen, kajti z Reke se je več oseb izselilo kakor tja priselilo.

V Trstu je l. 1939 znatno padel tudi prirastek prebivalstva po priseljevanju. Pri tem pa je ostalo število priseljenecv nasproti prejšnjemu letu neizpremenjeno, pač pa je močno narastlo število izseljenecv. Iz statistike žal ne moremo povzeti, v koliki meri je to učinek novega zakona proti urbanizaciji in v koliki meri gre to na račun novega položaja Trsta, nastalega po anšlusu in po ustvaritvi Češkomoravskega protektorata. Teško je tudi danes že presojati, ali bodo razni ukrepi, predvsem ustanovitve posebne »industrijske luke« v Žaveljskem zalivu mogle zadržati novo smer v demografskem gibanju tržaškega prebivalstva. Sedanji celotni letni prirastek komaj 3.230 duš je za mesto, ki šteje preko četrt milijona prebivalcev vsekakor premajhen

ZA VAS I SVE VAŠE JEFTINA OBUČA

49

5851—64805

Najviše tražena dječja cipelica od finog laka, sa špangom i fleksibil šivenim kožnim donom.

Vel. 27—30 Din 69.—

Vel. 31—34 Din 79.—

49

3805

Udobne i elegantne kućne cipele izrezanog kroja, sa niskom potpeticom. Izrađujemo ih od šarenog somota.

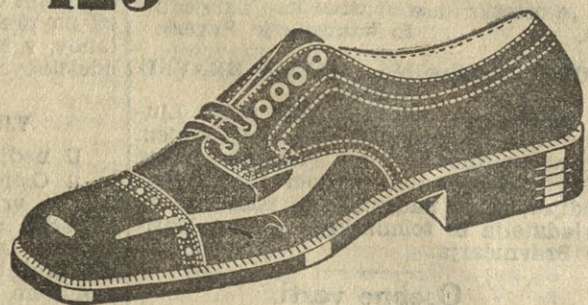
49

58077—604

Udobni gumeni lakirani opanci, sa pojačanim donom i ukrašenim licem. Izdržljivi i nepromočivi.

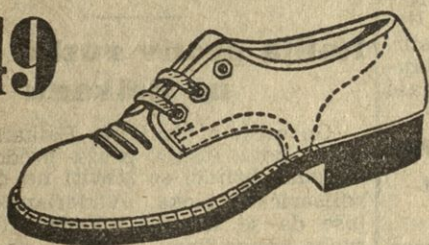
129

2927—44622

Elegantne i udobne cipele od boksa, tubastog oblika, sa kožnim donovima i kožnom potpeticom.

49

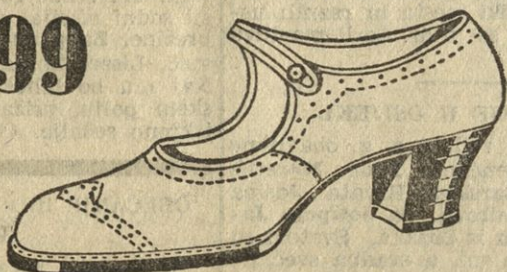
8222—48802

Dječje polucipele od jakog boksa, sa nepoderivim gumenim donom. Za živahnu djecu nema bolje ni trajnije obuće.

Od broja 31—34 Din 59.—

Od broja 35—38 Din 69.—

99

2945—64637

Lagane kožne cipele od boksa, sa kožnim donovima. Pogodne za svaku priliku. Izrađujemo ih i u smeđoj boji.

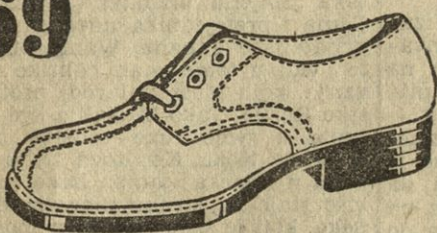
169

4767—67711

Udobne muške visoke cipele od masne kravine, širokog oblika, sa kožnim donovima i kožnom potpeticom. Za radnika i zemljoradnika najpodesnije.

69

6922—44809

Ukusne i jake dječje cipelice, izrađene od jakog boksa, sa kožnim donom i kožnom potpeticom.

Od broja 31—34 Din 79.—

Od broja 35—38 Din 99.—

129

2925—64651

Čvrste a praktične cipele za dame. Izrađene su od finog boksa, sa kožnim donom i kožnom potpeticom. Odlično pristaju uz kostim.

149

6805—66106

Lijepo izrezane cipelice od laka, sa visokom potpeticom. Za večer, društvo, ples i zabave.

69

4944—64605

Djevojačke cipele od jake kože, sa špangom i kožnim donom. Preko rista imaju lijep perforirani ukras. Najpogodnije za štramac.

»POLAR«

Dječje tople zimske čarape u kojima ne zebu noge. Stoje samo Din 5.—

5

9

»EKONOM«

Praktične, tople a jeftine muške čarape. Stoje samo Din 9.—

Radeta